

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ ДАМУЫ ИНСТИТУТЫ**

**БАЛАБАҚШАЛАР ЖАНЫНДА «ӘЖЕЛЕР МЕКТЕБІН», «АНАЛАР
МЕКТЕБІН», «ӘКЕЛЕР МЕКТЕБІН» ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
ПО ОРГАНИЗАЦИИ «ШКОЛЫ БАБУШЕК», «ШКОЛЫ МАТЕРЕЙ»,
«ШКОЛЫ ОТЦОВ» ПРИ ДЕТСКИХ САДАХ**

Астана, 2024

*Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
Балаларды ерте дамыту институты базасында әзірленген*

Балабақшалар жанында «Әжелер мектебін», «Аналар мектебін», «Әкелер мектебін» ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар – Астана, 2024. – 23 б.

Пікір жазғандар:

Абдыкадыров А. А., п.ғ.к.;

Бакитова М. Б., меңгеруші;

Сомшина А. А., әдіскер.

Әдістемелік ұсынымдарда Балабақшалар жанында «Әжелер мектебін», «Аналар мектебін», «Әкелер мектебін» ұйымдастыру бойынша материал берілген.

Аталған әдістемелік материал мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтеріне арналған.

Әдістемелік ұсынымдар ҚР ОАМ Балаларды ерте дамыту институтының Ғылыми-әдістемелік кеңесінде қаралып, ұсынылған (2024 жылғы 23 сәуірдегі №3 хаттама).

«Балаларды ерте дамыту институты», 2024 ж.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Педагогтің кәсіптік қызметінің маңызды аспектілерінің бірі- тәрбиеленушінің ата-анасымен (заңды өкілдерімен) белсенді өзара қарым-қатынас жасау.

Білім беруді жаңғырту тәрбиеленушілердің отбасымен жұмыс жүйесін қайта қарауды талап етеді. Бұл ең алдымен қоғамның талаптарымен және қоғамда болып жатқан өзгерістермен байланысты. Екінші жағынан, бұл қазіргі кезде отбасының ерекшелігін, оның құндылықтары мен бағыттарын көрсетеді.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінде (ҚРҰ 2021 жылғы 15 наурыздағы №137 қаулысымен бекітілген): «балаларды ерте жастан дамытуда ұлттық құндылықтарды заманауи теорияларымен үйлестіру, ұлттық мәдениет пен дәстүр арқылы рухани-адамгершілік құндылықтар негізінде баланың жеке қасиеттерін қалыптастыру, отбасымен ынтымақтастық нысандарын кеңейту» қажеттілігі нақты айтылған [1].

Жаңа нормативтік-мазмұндық тәсілдерді іске асыру жағдайында мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың алдына ашықтықты, ата-аналармен тығыз ынтымақтастықты және өзара іс-қимылды көздейтін нысаналы бағдарлар қойылады. Білім беру жүйесінің алдына қойылған міндеттер оқу-тәрбиелеу процесінің нәтижелі болуы үшін ата-аналардың жауапкершілігін арттыруды көздейді. Балаларды дамыту, тәрбиелеу және оқыту процесіне ата-аналарды тарту мәселесі мынадай бағыттарда шешіледі:

- 1) ата-аналардың педагогикалық мәдениетін арттыру;
- 2) ата-аналарды мектепке дейінгі ұйымның қызметіне тарту.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту жүйесінің алдына балаларды тәрбиелеу мен оқыту үшін жауапкершілікті іске асыруда ата-аналарға көмек көрсету жолымен оларды педагогикалық процеске белсенді қатысушылар ретінде тарту мақсаты қойылған. Аталған мақсатқа қол жеткізу үшін:

- әр тәрбиеленушінің отбасымен әріптестік қарым-қатынас орнату;
- балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін отбасы мен мектепке дейінгі ұйымның күш-жігерін біріктіру;
- өзара түсіністік атмосферасын құру, мүдделердің ортақтығын, мектепке дейінгі ұйымның тәрбиеленушілері мен педагогтері, ата-аналар арасында қарым-қатынасқа деген оң көзқарас пен тілектестікті қолдау;
- балалардың ата-аналарымен және заңды өкілдерімен сындарлы ынтымақтастықта қарым-қатынас орнату үшін педагогтерді даярлау көзделеді[1].

Заңнаманың талаптары және қоғамдағы өзгерістер отбасымен жұмысты жаңаша құруға мүмкіндік береді, ол баланы тәрбиелеу мен дамытуда отбасының маңызы зор екенін білдіреді. Бұл процестің жүзеге асырылуына ата-аналар жауапты, ал мектепке дейінгі ұйым мамандары отбасының балаларды тәрбиелеудегі әрекетіне көмектесуге, қолдау көрсетуге, бағыт беруге міндетті.

Жаңа талаптарды ескере отырып, мектепке дейінгі ұйымдар отбасымен жүргізілетін жұмыс жүйесін қайта қарастыруы қажет. Бұл жұмысты

«ынтымақтастық» және «өзара әрекет» түрінде жаңа қатынастар негізінде құруға болады.

Ынтымақтастық «тең» қарым-қатынасты білдіреді, мұнда ешкімге көрсету, бақылау, бағалау артықшылығы берілмейді.

Өзара әрекет - қарым-қатынас арқылы жүзеге асырылатын бірлескен әрекетті ұйымдастыру тәсілі.

Жаңа тәсілдер өзара әрекет пен ынтымақтастықтың жаңа нысандарын талап етеді. Осындай нысандардың бірі-мектепке дейінгі ұйымдар жанында «Әжелер мектебі», «Аналар мектебі», «Әкелер мектебі» жұмыстарын ұйымдастыру. Оның ерекшелігі-барлық білім беру субъектілерінің (балалар, ата-аналар (занды өкілдер), педагогтер мен БДҰ мамандарының) белсенді қатысуы.

Мектепке дейінгі ұйымдар отбасымен тығыз байланыс орната отырып, тәрбиелеу мен оқытуды ұлттық салт-дәстүрлер мен ұлттық құндылықтарға негіздеп, балаға жайлы жағдайлар жасауы қажет. Бұл баланың бойында қажетті дағдылардың қалыптасуына, олардың дербес әрекет етуіне, еркіндікті сезінуіне ықпал етеді.

Мектепке дейінгі ұйымның мамандары ата-аналарға баланы тәрбиелеу мәселелері бойынша бағыт-бағдар беруі қажет. «Әжелер мектебі», «Аналар мектебі», «Әкелер мектебінің» қызметі балаларды қазақ халқының ұлттық құндылықтарына, отбасылық құндылықтарға, отаншылдыққа, Отанға деген сүйіспеншілікке, оларды мәдени - әлеуметтік нормаларға баулуға, балаларды дамыту мен тәрбиелеу үшін отбасы мен мектепке дейінгі ұйымның күш-жігерін біріктіруге бағытталуы қажет.

Әдістемелік ұсынымдардың **мақсаты**: балабақшалар жанында «Әжелер мектебін», «Аналар мектебін», «Әкелер мектебін» ұйымдастыруда мектепке дейінгі ұйым педагогтеріне әдістемелік қолдау көрсету.

БАЛАБАҚШАЛАР ЖАНЫНДА «ӘЖЕЛЕР МЕКТЕБІН» «АНАЛАР МЕКТЕБІН», «ӘКЕЛЕР МЕКТЕБІН» ҰЙЫМДАСТЫРУ

Отбасы – тәрбиенің қайнар көзі. Бала тәрбиенің алғашқы бастамасын отбасында алады, онда адамгершілік тәрбиесінің негізі қалыптасады. Ұрпақтан-ұрпаққа берілетін салт-дәстүрлер мен асыл мұратқа баулу отбасында іске асырылады. Адамдар арасындағы өзара түсіністікке әкелетін айналасындағыларды жақсы көру және оларға құрмет көрсету дәстүрлері отбасында қалыптасады.

Отбасында балаларды тәрбиелеумен көбінесе аға буын – аталар мен әжелер айналысты. Дана қарттар отбасындағы дәстүрлерді сақтап, оларды өскелең ұрпаққа жеткізеді.

Қазақ халқы «Қызға қырық үйден тыйым салу» деген мақалдың мағынасына көңіл бөліп, қыздардың тәрбиесіне ерекше мән берген. Жақсы тәрбие алған, үлгі-өнеге көрген қыз баланы – бүкіл бір ұлттың тағдыры мен болашағы деп білген.

Қазақ отбасында ұлдардың тәрбиесімен ер адамдар (әкесі, атасы, ағасы және т.б.) айналысса, ал қыздардың тәрбиесі анасына, әжесіне жүктелді.

Анасы қызын үй шаруасына, тазалық пен ұқыптылыққа баулыса, әжесі немересінің рухани тәрбиесіне көбірек көңіл бөлді.

Қыз баланы дүниеге келген сәтінен бастап әжесі құшағына алып, бесік жырымен әлдилеп, мейірімін төгіп, тәрбиелейді. 5-6 жасқа дейін қыздарға қатысты барлық рәсімдер мен дәстүрлер орындалып, олардың шашын өріп, құлағына сырға салады.

Әжесі қыз балаға кесте тігуді, тоқуды, және басқа да қолөнерді (жүн иіру, жүн түту, жүнді сабау, жіпті түрлі түстерге бояу, алаша, кілем тоқу) үйретеді.

Қыз бала әжесінің жанында жүріп, өмірлік тәжірибе жинақтайды. Әжелер жүн иіріп отырып, жанында отырған немересіне өздерінің өмірлік тәжірибелері, ертегі мен аңыздар, жаман және жақсы әдеттер туралы айтып, сол арқылы ұлттық салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарға деген сүйіспеншілігін оятып, мейірімділікке баулиды.

Қыз бала мұның бәрін түсініп, сезініп, әжесі мен анасынан үлгі алады, оларға еліктеп, ұқсағысы келеді. Қыз-елдің көркі, болашақ ана, келешекте ошақтың ұйытқысы, берекесі болатындықтан, халықтың тәрбиесі мен болашағы қыздарға байланысты болған. Сондықтан халық қыз баланы тәрбиелеуде жазалау әдісін қолданбай, насихаттау, мадақтау, сендіру, үйрету сияқты түсіндіру әдісінің ең тиімді, қарапайым тәсілдері арқылы іске асырды. Осы мақсатта әжелер ертегілерді, мақал-мәтелдерді, жұмбақтар мен жаңылтпаштарды, шешендік сөздер мен баталарды, лирикалық әндерді, аңыздар мен халық ауыз әдебиетінің шығармаларын қолданды.

Қазақ отбасында қыздардың бойына үлкендерді сыйлау, сыпайылық пен қарапайымдылық, нәзіктік сияқты қасиеттерді сіңіре отырып, оның киіміне, әрекеттері (қылықтары) мен мінез-құлқына, сөйлеу мәнеріне үлкен мән берді.

Бала кезінен бастап қыздарға «болмайды» және «ұят болады» деген сөздердің мағынасын түсіндіріп отырды. Үлкендердің жолын кесуге болмайды, айқайлап сөйлеуге және қатты күлуге болмайды, ыдыс-аяқты сылдыратпау, босағаны кермеу, есікті теуіп ашпау, үлкендерден жоғары отыруға болмайды және т. б.

Қазақ халқы қашанда қыздың абыройын (ар-намысын) бәрінен де биік қойған. Қыздардың ар-намысы, адалдығы тазалықтың, әдептіліктің, парасаттылықтың, тектілік пен қайырымдылықтың белгілері болып саналады. Себебі бүгінгі қыз бала-ертеңгі ана. Ал, ұрпақтың ұлағатты болып өсуіне тікелей ықпал ететін аналар. Жан мен тәннің тазалығы отбасын қорғайды және отбасы беріктігінің кепілі болып табылады.

Осылайша, ұлттық тәрбие болашақ аналардың қалыптасуында маңызды рөл атқарады. Ол қыз баланы тәрбиелеудің негізі болып табылады. «Қызды тәрбиелей отырып ұлтты тәрбиелейміз» деген қанатты сөздің өзі қыз бала тәрбиесінің қаншалықты маңызды екендігін білдіреді.

«ӘЖЕЛЕР МЕКТЕБІН», «ӘКЕЛЕР МЕКТЕБІН», «АНАЛАР МЕКТЕБІН» ҚҰРУДЫҢ АЛГОРИТМІ (Үлгі)

1. «Әжелер мектебі», «Әкелер мектебі», «Аналар мектебінің» мақсаты мен міндеттерін, жұмыстың негізгі бағыттарын және отбасымен өзара ықпалдастықтың қағидаларын айқындау.

2. «Әжелер мектебіне», «Әкелер мектебіне», «Аналар мектебіне» мүшелерді таңдау.

3. МДҰ меңгерушісінің аталған мектептердің құрылуы туралы бұйрық шығаруы.

4. «Әжелер мектебінің», «Әкелер мектебінің», «Аналар мектебінің» қызметі туралы ережелерді әзірлеу.

5. «Әжелер мектебінің», «Әкелер мектебінің», «Аналар мектебінің» жұмыс кестесін, жұмыс жоспарын құру.

6. Әжелер мектебі, «Әкелер мектебі», «Аналар мектебі» отырыстарының бағдарламалық және тақырыптық мазмұнын әзірлеу (тәрбиелеу-білім беру процесімен кіріктіру: ата-аналар мен балалар үшін бірлескен іс-шараларды құрастыра отырып, балабақшаның күнделікті қызметіне «Әкелер мектебі» (әжелер, аналар) жұмысының элементтерін енгізу.).

7. Бекітілген жоспарға сәйкес іс-шараларды өткізу. Осы мектептердің жұмысы бойынша құжаттаманы жүргізу.

8. Кері байланыс:

- ата-аналармен өзара қарым-қатынас жасау және осы мектептердің жұмысы бойынша кері байланыс алу;

- отбасылардың қажеттіліктері мен тілектеріне сәйкес жоспарды үнемі жетілдіріп отыру.

«ӘЖЕЛЕР МЕКТЕБІ», «АНАЛАР МЕКТЕБІ» ТУРАЛЫ ЕРЕЖЕ

1. Жалпы ережелер

1.1. «Әжелер мектебі», «Аналар мектебі» өз қызметінде Қазақстан Республикасының Конституциясын, «Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы» Қазақстан Республикасының Заңын, «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңын басшылыққа алады.

1.2. «Әжелер мектебі», «Аналар мектебі» балабақшалар жанында ұйымдастырылады.

1.3. «Әжелер мектебі», «Аналар мектебі» Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасын іске асыратын мектепке дейінгі білім беру ұйымының құрылымдық бөлімшесі болып табылады.

1.4. «Әжелер мектебі», «Аналар мектебі» балабақша тәрбиеленушілерінің отбасы үшін (әжелер, аналар - заңды өкілдер) және мектепке дейінгі ұйымға баратын 6 жасқа дейінгі балалар үшін құрылады.

1.5. Осы ереже мектепке дейінгі ұйым жанында жұмыс істейтін «Әжелер мектебінің», «Аналар мектебі» қызметін реттейді.

1.6. «Әжелер мектебінің», «Аналар мектебінің» қызметі өтеусіз негізде жүзеге асырылады.

2. «Әжелер мектебі» мен «Аналар мектебінің» мақсаты мен міндеттері

2.1. «Әжелер мектебі», «Аналар мектебі» қоғамдық-отбасылық өзара ықпалдастықтың жаңа нысандарын дамыту, МДҰ-ның әлеуметтік мәртебесі мен рөлін арттыру мақсатында құрылады.

2.2. «Әжелер мектебі» мен «Аналар мектебінің» негізгі міндеттері:

- отбасына баланы тәрбиелеу мәселелері бойынша көмек көрсету;
- ата-аналардың (заңды өкілдердің) педагогикалық білімдерін кеңейту;
- отбасылық тәрбиенің озық тәжірибесін насихаттау;
- барлық отбасы мүшелерін МДҰ-ның қызметіне белсенді қатысуға және мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеуге тарту;
- педагогикалық тәжірибе алмасу, ұлттық салт-дәстүрлер негізінде өскелең ұрпақты тәрбиелеу;
- отбасында және МДҰ-да тәрбиелеу әдістері мен тәсілдерінің бірізділігін қамтамасыз ету, ұрпақтар сабақтастығын сақтау және нығайту;
- аға буынға құрмет көрсетуге тәрбиелеу.

3. «Әжелер мектебі» мен «Аналар мектебінің» қызметін ұйымдастыру

3.1. «Әжелер мектебі», «Аналар мектебі» қызметінің негізгі нысандары: консультациялар, сұхбаттасу, пікірталастар, семинар-практикумдар, шеберлік

сыныптары, дөңгелек үстелдер, тәжірибе алмасу, бейнежазбаларды қарау, викториналар, спектакльдер ұйымдастыру болып табылады.

3.2. «Әжелер мектебі», «Аналар мектебі» ата-аналарға мынадай сұрақтар бойынша әдістемелік және практикалық көмек көрсетеді:

- бала тәрбиесіндегі аға буынның рөлі;
- баланы тәрбиелеуде жас ата-аналар мен аға буын арасында түсіністіктің қалыптасуы;
- балалардың эмоционалды және практикалық тәжірибесін қалыптастыру;
- мектеп жасына дейінгі балалармен өзара әрекет ету тәсілдері;
- мектеп жасына дейінгі баланың табысты әлеуметтену процесіне отбасының ықпалы.

3.3. «Әжелер мектебі», «Аналар мектебінің» қызметін жүргізу үшін мынадай құжаттаманы жүргізу қажет:

- «Әжелер мектебінің», «Аналар мектебінің» жұмыс жоспары;
- «Әжелер мектебінің», «Аналар мектебінің» жұмыс кестесі.

3.4. «Әжелер мектебінің», «Аналар мектебінің» жұмыс кестесін мектепке дейінгі ұйымның басшысы бекітеді.

3.5. «Әжелер мектебі» мен «Аналар мектебіне» басшылықты мектепке дейінгі ұйымның басшысы жүзеге асырады.

«ӘЖЕЛЕР МЕКТЕБІ» ТУРАЛЫ ЕРЕЖЕ

1. Жалпы ережелер

1.1. «Әкелер мектебі» өз қызметінде Қазақстан Республикасының Конституциясын, «Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы» Қазақстан Республикасының Заңын, «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңын басшылыққа алады.

1.2 Осы ереже «Әкелер мектебінің» қызметін реттейді.

1.3 «Әкелер мектебі» баланы тәрбиелеу мен оқыту және дамыту мәселелерінде МДҰ мен отбасының күш - жігерін біріктіру мақсатында ұйымдастырылады.

1.4. Міндеттері:

- әкенің беделін арттыру және оның отбасында балаларды тәрбиелеудегі ықпалы;
- балаларды жан-жақты дамыту процесінде ата-аналар мен педагогтердің өзара ықпалдастығы;
- балалар мен ата-аналар арасында оң қарым-қатынас қалыптастыру;
- балаларды тәрбиелеуде әкелерге психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету;
- ата-аналардың (заңды өкілдердің) педагогикалық мәдениетін арттыру;
- ата-аналарды мектепке дейінгі ұйымның тәрбиелеу-білім беру процесіне тең құқылы және тең жауапты серіктестер ретінде тарту;

- отбасы мүшелерін өзара ымыраға келуге және оларды басқа әлеуметтік салаларда қолдана білуге үйрету;

-балалар мен ата-аналардың оң қарым-қатынасын насихаттау.

1.5. «Әкелер мектебінің» мүшелері ата-аналар/әкелер (заңды өкілдер) болып табылады.

1.6 «Әкелер мектебі» қызметінің негізгі қағидалары: еріктілік, құзыреттілік, жеке көзқарас, ашықтық, кері байланыстың тұрақтылығы, педагогикалық этиканы сақтау.

1.7. «Әкелер мектебінің» ережесін, жұмыс жоспарын МДҰ басшысы бұйрықпен бекітеді, жұмыс бағыты МДҰ басшысының бұйрығы негізінде жүзеге асырылады.

2. «Әкелер мектебі» жұмысының негізгі бағыттары:

2.1. Отбасылық тәрбиенің озық тәжірибесін насихаттау.

2.1.Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеуде ата-аналардың педагогикалық мәдениетін арттыру.

2.2. Қоғамдық-отбасылық өзара қарым-қатынастың жаңа нысандарын дамыту.

2.3. «Әкелер мектебіне» жалпы басшылық ету мектепке дейінгі ұйым басшысына жүктеледі.

2.4. «Әкелер мектебін» ұйымдастыру нысандары: консультациялар, сұхбаттасу, пікірталастар, семинар-практикумдар, шеберлік сыныптары, шығармашылық шеберханалар, дөңгелек үстелдер, отбасылық тәрбие бойынша тәжірибе алмасу, педагогикалық жағдаяттарды шешу.

2.5. «Әкелер мектебінің» қорытынды отырысында жүргізілген жұмыстың нәтижесі мен тиімділігі талқыланады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Жан-жақты жетілген, бойында ұлттық құндылықтар, сана-сезімі қалыптасқан парасатты азамат тәрбиелеп өсіру – отбасының, балабақшаның, барша халықтың міндеті.

«Тәрбиесіз берілген білім - адамзаттың қас жауы», - деп Әл Фараби айтқандай, алдымен балаларға үлгілі тәрбие бере отырып, заман талабына сай қалыптасуына ықпал ету қажет. Әрине, тәрбиенің алғашқы бастамасын бала отбасында алады, ал ата-ана мен педагог алдында тұрған міндет ортақ болғандықтан, олардың арасындағы байланыс неғұрлым берік болған сайын тәрбие нәтижесі де соғұрлым табысты болады. Әрбір отбасы қоғамның бір бөлігі болып табылатындықтан, бала тәрбиесіндегі жауапкершілік балабақшамен бірдей болуы тиіс.

Ата мен әженің тәрбиесін үлгі - өнегесін көріп, өскен бала қай кезде де рухани дүниесі бай, көргенді, көпшіл болып өседі. Мейірім мен адалдық та, үлкенге деген құрмет те ата мен әженің тәрбиесін көрген ұл мен қыздың бойынан табылады. Әже өнегесі – ғасырлар бойы ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан ұлы құндылық, тәрбиенің қайнар көзі. Әже тәрбиесі арқылы бала жақсы мен жаманды ажыратып, үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсетуді үйренеді. Әдетте әже тәрбиесін алған баланы жұрт «тәрбиелі бала», «көргенді бала» деп баға беріп жатады. Өйткені әженің мейірімі мен шапағатына бөлене отырып балада жағымды мінез-құлық қалыптасады, жалпы рухани тәрбие алады, сонымен қатар елгезек, үй шаруасына бейім, мейірімді, адал болып өседі.

Ата-аналармен жүргізілетін жұмыстың түрлері мен әдістері ата-аналардың педагогикалық мәдениетін арттыруға, мектепке дейінгі ұйым мен отбасы арасындағы өзара байланысты нығайтуға, отбасылық дәстүрлерді сақтауға, тәрбие беру әлеуетін күшейтуге бағытталуы қажет. Балабақша мен отбасы арасындағы педагогикалық өзара байланыстың табыстылығы көбіне тәрбиешінің өз қызметінде қаншалықты ата-аналардың қызығушылығын тудыратын және заманауи мектепке дейінгі ұйымның тәрбиелеу- білім беру процесіне белсене қатысуға жағдай жасайтындай ата - аналармен жұмыс түрлерін қолдануына байланысты.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі» (ҚР Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы № 137 қаулысы).
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығы)
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы)
4. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық, – Астана, 2022 - 258 бет.
5. «Мәңгілік ел» ұлттық идеясын мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында жүзеге асырудың шарттары. «Қазақстанда мектепке дейінгі білім берудің ғасырлық тарихи шежіресі» атты Республикалық педагогикалық оқу. Қостанай. 2017.
6. Жұмабекова Ф.Н. Мектепке дейінгі педагогика – Алматы: Фолиант, 2008.

МАЗМҰНЫ

1.	ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА	4
2.	БАЛАБАҚШАЛАР ЖАНЫНДА «ӘЖЕЛЕР МЕКТЕБІН» «АНАЛАР МЕКТЕБІН», «ӘКЕЛЕР МЕКТЕБІН» ҰЙЫМДАСТЫРУ	6
3.	«ӘЖЕЛЕР МЕКТЕБІН», «ӘКЕЛЕР МЕКТЕБІН», «АНАЛАР МЕКТЕБІН» ҚҰРУДЫҢ АЛГОРИТМІ (ҮЛГІ)	6
4.	«ӘЖЕЛЕР МЕКТЕБІ», «АНАЛАР МЕКТЕБІ» ТУРАЛЫ ЕРЕЖЕ	8
5.	«ӘКЕЛЕР МЕКТЕБІ» ТУРАЛЫ ЕРЕЖЕ	9
6.	ҚОРЫТЫНДЫ	10
7.	ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	11

*Разработано на базе Института раннего развития детей
Министерства просвещения Республики Казахстан*

Методические рекомендации по организации «школы бабушек», «школы матерей», «школы отцов» при детских садах: методические рекомендации. – Астана, 2024. – 23 с.

Рецензенты:

Абдыкадыров А. А., к.п.н.;

Бакитова М. Б., заведующая;

Сомшина А. Е., методист

В методических рекомендациях представлен материал по организации «Школы бабушек», «Школы матерей», «Школы отцов» при детских садах.

Данный методический материал предназначен для педагогов дошкольных организаций.

Методические рекомендации рассмотрены и рекомендованы Научно-методическим советом Института раннего развития детей МП РК (протокол № 3 от 23 апреля 2024 года).

Институт раннего развития детей, 2024 год

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Одним из важных аспектов профессиональной деятельности педагога, является активное взаимодействие с родителями (законными представителями) воспитанника.

Модернизация образования требует пересмотра системы работы с семьями воспитанников. Это в первую очередь обусловлено требованиями общества, и теми изменениями, которые в нем происходят. С другой стороны это диктует сама специфика современной семьи, ее ценности и ориентиры.

В модели развития дошкольного воспитания и обучения (утвержденной постановлением правительства РК от 15 марта 2021 года №137) четко обозначена необходимость гармоничного сочетания национальных ценностей с современными теориями целостного раннего развития детей, формирования личностных качеств ребенка на основе духовно-нравственных ценностей через национальную культуру и традиции, расширения форм сотрудничества с семьей [1].

В условиях реализации новых нормативно-содержательных подходов перед дошкольным воспитанием и обучением ставятся целевые ориентиры, предполагающие открытость, тесное сотрудничество и взаимодействие с родителями. Задачи, стоящие перед системой образования, предполагают повышение ответственности родителей за результативность учебно-воспитательного процесса. Проблема вовлечения родителей в процесс детского развития, воспитания и обучения будут решены через:

- 1) повышение педагогической культуры родителей;
- 2) включение родителей в деятельность дошкольной организации.

Перед системой дошкольного воспитания и обучения ставится цель вовлечения родителей стать активными участниками педагогического процесса путем оказания им помощи в реализации ответственности за воспитание и обучение детей. Для достижения данной цели предусматривается:

- установление партнерских отношений с семьей каждого воспитанника;
- объединение усилий семьи и дошкольной организации для развития и воспитания детей;
- создание атмосферы взаимопонимания, общности интересов, позитивного настроения на общение и доброжелательную взаимоподдержку родителей, воспитанников и педагогов дошкольной организации;
- подготовка педагогов для установления конструктивного сотрудничества с родителями и законными представителями детей [1].

Требования законодательства и реальные изменения в обществе дают возможность, по новому выстраивать работу с семьей, в основу которых ляжет положение о том, что семья является основополагающей в воспитании и развитии ребенка. Именно родители несут полную ответственность за то, каким образом осуществляется этот процесс, а

дошкольные организации призваны помогать, поддерживать, направлять, дополнять воспитательную деятельность семьи.

С учетом новых требований, перед дошкольными организациями стоит задача пересмотра системы работы с семьей. Данную работу необходимо выстраивать на основе новых отношений по типу «сотрудничества» и «взаимодействия».

Сотрудничество понимается как общение «на равных», где никому не принадлежит привилегия указывать, контролировать, оценивать.

Взаимодействие представляет собой способ организации совместной деятельности, которая осуществляется с помощью общения.

Новые подходы требуют и новых форм взаимодействия и сотрудничества. Одной из таких форм, организация работы «Школы бабушек», «Школы матерей», «Школы отцов» при дошкольных организациях. Отличительной особенностью ее выступает активное участие всех субъектов образования (детей, родителей (законных представителей), педагогов и специалистов ДО).

Дошкольным организациям необходимо устанавливать тесные связи с семьей, основывать воспитание и обучение на национальных традициях и национальных ценностях, создавать комфортные условия для ребенка. Это способствует выработке у ребенка необходимых навыков, самостоятельной деятельности, ощущению свободы.

Специалисты дошкольной организации должны направлять родителей по вопросам воспитания детей. Деятельность «Школы бабушек», «Школы матерей», «Школы отцов» направлена на привитие детям национальных ценностей казахского народа, семейных ценностей, чувства патриотизма, любви к Родине, приобщение их к социокультурным нормам, объединение усилий семьи и дошкольной организации для развития и воспитания детей.

Цель методических рекомендаций: оказание методической поддержки педагогам дошкольных организаций в организации «Школы бабушек», «Школы матерей», «Школы отцов» при детских садах.

ОРГАНИЗАЦИЯ ПРИ ДЕТСКИХ САДАХ «ШКОЛЫ БАБУШЕК», «ШКОЛЫ МАТЕРЕЙ», «ШКОЛЫ ОТЦОВ»

Семья – это основной источник воспитания. Первые уроки воспитания ребенок получает в семье, где формируется основа всего процесса воспитания нравственности человека. Традиции и высокие идеалы, передаваемые из поколения в поколение, прививаются и формируются именно в семье. Традиции любви и уважения к окружающим, ведущие к взаимопониманию между людьми, тоже формируются только в здоровой семье.

Большое значение в воспитании детей традиционно играло старшее поколение – бабушка и дедушка. Именно старики являлись хранителями традиций в семье, они старались передать их молодому поколению.

Наши предки, наложив девочкам в сорока домах запрет, «Қызға қырық үйде тыю», обращали большое внимание на их воспитание. Будущее всей нации видели именно в воспитании девочек – будущих матерей.

В казахской семье, если воспитанием мальчиков в основном занимались мужская половина (отец, дедушка, брат и т.д.), то точно также воспитание девочек возлагалось на мать, бабушку, то есть эже.

Если мать учила свою дочь делам по домашнему хозяйству, чистоте, умению, аккуратности, то эже обращала больше внимания на духовное воспитание своей внучки.

Воспитание бабушки начиналось буквально с рождения девочки. До 5-6 лет, исполняли все обряды и традиции, связанные с девочками, ей заплетали косы, надевали серьги.

Подрастая, бабушка учила ее вышивать, вязать, сшивать лоскут и другим рукоделиям.

Каждая минута, проводившая рядом с бабушкой для девочки – практика на всю жизнь. Потому что наши бабушки, посадив рядом с собой внучку, теребя шерсть, рассказывали о своем жизненном опыте, о плохом, и о хорошем, из истории народа и тем самым подавали урок, пробуждали любовь к национальным традициям и обычаям.

Девочка все это осознавая и чувствуя, брала пример с бабушки и мамы. Именно они становятся для нее идеалом образа женщины-матери. Девочки – это цветы жизни, девочки – это будущие матери, хранительницы очага, счастья и благополучия, от них зависит воспитание и будущее народа. Поэтому воспитание девочек наш народ осуществил не методом наказания, а самыми эффективными, простыми путями метода объяснения, различными способами агитации, поощрения, внушения, обучения, разучивания и т.д. В этих целях бабушки использовали сказки, пословицы и поговорки, загадки и скороговорки, ораторские речи и благословения, лирические песни, легенды и притчи и др. жанры устного народного творчества.

В казахской семье впитывая в своих девочек такие качества как уважение старших, вежливость, скромность, нежность большое значение придавали ее одежде, поступкам и поведению, манере разговора.

С малых лет девочкам пытались осмыслить понятие слов «нельзя» и «будет стыдно», то есть «уят болады». Так, нельзя пресекать дорогу старшим, нельзя говорить и смеяться громко, нельзя стучать посудой, нельзя стоять у порога и натягивать порог, нельзя лежать на спине, нельзя сидеть выше страших и.т.д.

Самым важным в воспитании девочек было понятие «честь». Девичья честь и уважение в народе считались признаками чистоты, благовоспитанности, добропорядочности, благородства и доброжелательности. Потому что сегодняшняя девочка – завтрашняя мать. А чистота и прочность потомства напрямую зависит от матери. Чистота душевная и телесная оберегала семью и была символом крепости семейных уз.

Таким образом, национальное воспитание играет важную роль в формировании наших будущих матерей. Оно является фундаментом в воспитании девочек. Ведь «воспитывая девочек, мы воспитываем целый народ».

АЛГОРИТМ СОЗДАНИЯ «ШКОЛЫ БАБУШЕК», «ШКОЛЫ МАТЕРЕЙ», «ШКОЛЫ ОТЦОВ» (образец)

1. Определить цели и задачи, основные направления работы «Школы бабушек», «Школы матерей», «Школы отцов» и взаимодействия с семьями воспитанников.

2. Выбор членов «Школы бабушек», «Школы матерей», «Школы отцов».

3. Издание приказа руководителя дошкольной организации о создании данных школ.

4. Разработка положений о деятельности «Школы бабушек», «Школы матерей», «Школы отцов».

5. Составление графика и плана работы «Школы бабушек», «Школы матерей», «Школы отцов».

6. Разработка программного и тематического содержания заседаний школ (интеграция в воспитательно-образовательный процесс: внедрить элементы работы «Школы бабушек», «Школы матерей», «Школы отцов») в повседневную деятельность дошкольной организации, создавая совместные мероприятия для родителей (законных представителей) и детей.

7. Проведение мероприятий в соответствии с утвержденным планом. Ведение документации по работе этих школ.

8. Обратная связь:

- взаимодействовать с родителями (законными представителями) и получать обратную связь по работе данных школ;

- совершенствовать и адаптировать план в соответствии с потребностями и пожеланиями семей.

ПОЛОЖЕНИЕ «ШКОЛЫ БАБУШЕК», «ШКОЛЫ МАТЕРЕЙ»

2. Общие положения

1.1. «Школа бабушек», «Школа матерей» в своей деятельности руководствуются Конституцией Республики Казахстан, Законом Республики Казахстан «О правах ребенка в Республике Казахстан», Законом Республики Казахстан «Об образовании».

1.2. «Школа бабушек», «Школа матерей» будут организованы при детских садах.

1.3. «Школа бабушек», «Школа матерей» являются структурным подразделением дошкольной организации, которые реализуют содержание Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения.

1.4. «Школа бабушек», «Школа матерей» создаются для семей воспитанников детского сада (бабушек, матерей (законных представителей)) и для детей в возрасте до 6 лет, посещающих дошкольную организацию.

1.5. Настоящее положение регулирует деятельность «Школы бабушек», «Школы матерей», функционирующих при дошкольной организации.

1.6. Деятельность «Школы бабушек», «Школы матерей» осуществляется на безвозмездной основе.

2. Цели и задачи «Школы бабушек» и «Школы матерей»

2.1. «Школа бабушек», «Школа матерей» создаются с целью развития новых форм общественно-семейного взаимодействия, повышения социального статуса и роли дошкольной организации.

2.2. Основные задачи «Школы бабушек», «Школы матерей»:

- оказание помощи семье по вопросам воспитания ребенка;
- расширение педагогических знаний родителей (законных представителей);
- пропаганда лучших практик семейного воспитания;
- привлечение всех членов семьи к активному участию в воспитании детей дошкольного возраста и деятельности дошкольной организации;
- обмен педагогическим опытом, воспитание подрастающего поколения на основе национальных традиций;
- обеспечение последовательности методов и приемов воспитания в семье и дошкольной организации, сохранение и укрепление преемственности поколений;
- воспитывать уважение к старшему поколению.

3. Организация деятельности «Школы бабушек» и «Школы матерей»

3.1. Основными формами деятельности «Школы бабушек», «Школы матерей» являются: консультации, интервью, дискуссии, семинары-

практикумы, мастер-классы, круглые столы, обмен опытом, просмотр видеозаписей, викторины, организация спектаклей.

3.2. «Школа бабушек», «Школа матерей» оказывают методическую и практическую помощь родителям по следующим вопросам:

- роль старшего поколения в воспитании ребенка;
- формирование взаимопонимания между молодыми родителями и старшим поколением в воспитании ребенка;
- формирование эмоционального и практического опыта детей;
- способы взаимодействия с детьми дошкольного возраста;
- влияние семьи на процесс успешной социализации детей дошкольного возраста.

3.3. Для фиксации деятельности «Школа бабушек», «Школа матерей» необходимо вести следующую документацию:

- план работы «Школы бабушек», «Школы матерей»;
- график работы «Школы бабушек», «Школы матерей».

3.4. График работы «Школы бабушек», «Школы матерей» утверждается руководителем дошкольной организации.

3.5. Руководство «Школой бабушек» и «Школой матерей» осуществляет руководитель дошкольной организации.

ПОЛОЖЕНИЕ «ШКОЛЫ ОТЦОВ»

1. Общие положения

1.1. «Школа отцов» в своей деятельности руководствуется Конституцией Республики Казахстан, Законом Республики Казахстан «О правах ребенка в Республике Казахстан», Законом Республики Казахстан «Об образовании».

1.2. Настоящее положение регулирует деятельность «Школы отцов».

1.3. «Школа отцов» организована с целью объединения усилий дошкольной организации и семьи в вопросах воспитания, обучения и развития ребенка.

1.4. Задачи:

- повышение авторитета отца и его влияние в воспитании детей в семье;
- взаимодействие родителей и педагогов в процессе всестороннего развития детей;
- формирование позитивных отношений между детьми и родителями;
- оказание психолого-педагогической поддержки отцам в воспитании детей;
- повышение педагогической культуры родителей (законных представителей);

вовлечение родителей в воспитательно-образовательный процесс дошкольной организации в качестве равноправных и равно ответственных партнеров;

- обучение членов семьи взаимному компромиссу и их использованию в других социальных областях;

- пропаганда позитивных отношений между детьми и родителями.

1.5. Членами «Школы отцов» являются родители/отцы (законные представители).

1.6 Основные принципы деятельности «Школы отцов»: добровольность, компетентность, индивидуальный подход, открытость, стабильность обратной связи, соблюдение педагогической этики.

1.7. Положение, план работы «Школы отцов» утверждаются приказом руководителя дошкольной организации, направление работы осуществляется на основании приказа руководителя.

2. Основные направления работы «Школы отцов»:

2.1. Пропаганда лучших практик семейного воспитания.

2.1. Повышение педагогической культуры родителей в воспитании детей дошкольного возраста.

2.2. Развитие новых форм общественно-семейных взаимоотношений.

2.3. Общее руководство «Школой отцов» возлагается на руководителя дошкольной организации.

2.4. Формы организации «Школы отцов»: консультации, беседы, дискуссии, семинары-практикумы, мастер-классы, творческие мастерские, круглые столы, обмен опытом по семейному воспитанию, решение педагогических ситуаций.

2.5. На итоговом заседании «Школы отцов» обсуждаются результаты и эффективность проведенной работы.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Воспитывать порядочного гражданина, всесторонне зрелого, у которого сформированы национальные ценности, сознание-задача семьи, детского сада, всего народа.

«Образование, данное без воспитания, является злейшим врагом человечества», - сказал Аль Фараби, добавив, что в первую очередь необходимо способствовать формированию современного, образцового воспитания детей. Конечно, первое начало воспитания ребенок получает в семье, и, поскольку задача, стоящая перед родителями и педагогом, разделена, чем прочнее связь между ними, тем успешнее результат воспитания. Каждая семья несет ответственность за воспитание своего ребенка, но и детский сад не должен отсаваться в стороне.

Ребенок выросший на воспитании бабушек и дедушек, растет духовно богатым, дальновидным, общительным. Доброта, преданность и уважение к старшим, все это имеется у сыновей и дочерей, которых воспитывали бабушки и дедушки. Благодаря воспитанию бабушки ребенок учится различать хорошее и плохое, проявлять уважение к старшему и заботу к младшему. Обычно ребенка, воспитываемого бабушкой, люди называют «воспитанным ребенком», «примерным ребенком». У ребенка получившего воспитание бабушки, формируется позитивное поведение, он получает общее духовное воспитание, а также растет любящим, заботливым, добрым, честным.

Виды и методы работы с родителями должны быть направлены на повышение педагогической культуры родителей, укрепление взаимоотношений между дошкольной организацией и семьей, сохранение семейных традиций, усиление воспитательного потенциала. Успешность педагогического взаимодействия детского сада и семьи во многом зависит от использования воспитателем в своей деятельности таких видов работы с родителями, которые вызывают интерес родителей и создают условия для активного участия современной дошкольной организации в воспитательно-образовательном процессе.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. «Модель развития дошкольного воспитания и обучения» (ППРК от 15 марта 2021 года №137);
2. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения (приказ МП РК от 3 августа 2022 года №348);
3. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения (приказ МОН РК от 12 августа 2016 года № 499)
4. Руководство к Типовой учебной программе дошкольного воспитания и обучения , – Астана, 2022 - 258 л.
5. Условия реализации национальной идеи «Мәңгілік ел» в дошкольных организациях образования. Республиканское педагогическое чтение «Вековая историческая хроника дошкольного образования в Казахстане». Костанай. 2017.
6. Жұмабекова Ф.Н. Дошкольная педагогика – Алматы: Фолиант, 2008.

СОДЕРЖАНИЕ

1.	ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА	15
2.	ОРГАНИЗАЦИЯ ПРИ ДЕТСКИХ САДАХ «ШКОЛЫ БАБУШЕК», «ШКОЛЫ МАТЕРЕЙ», «ШКОЛЫ ОТЦОВ»	17
3.	АЛГОРИТМ СОЗДАНИЯ «ШКОЛЫ БАБУШЕК», «ШКОЛЫ МАТЕРЕЙ», «ШКОЛЫ ОТЦОВ» (образец)	17
4.	ПОЛОЖЕНИЕ «ШКОЛЫ БАБУШЕК», «ШКОЛЫ МАТЕРЕЙ»	19
5.	ПОЛОЖЕНИЕ «ШКОЛЫ ОТЦОВ»	20
6.	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	21
7.	СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ	22